

การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับครูอนุบาล
โดยใช้วิธีการไตร่ตรองสารนิทัศน์

นางสาวศิริประภา พงศ์ไทย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-333-482-3

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A DEVELOPMENT OF A WHOLE LANGUAGE INSTRUCTIONAL
ENHANCEMENT PROGRAM FOR PRESCHOOL TEACHERS
BY USING REFLECTIVE DOCUMENTATION METHOD**

Miss Siraprapa Pongthai

สถาบันวิทยบริการ

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education**

Department of Elementary Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-333-482-3

ศิริประภา พงศ์ไทย : การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับครูอนุบาลโดยใช้
วิธีการไตร่ตรองสารนิทัศน์ (A DEVELOPMENT OF A WHOLE LANGUAGE INSTRUCTIONAL
ENHANCEMENT PROGRAM FOR PRESCHOOL TEACHERS BY USING REFLECTIVE
DOCUMENTATION METHOD) อ.ที่ปรึกษา ผศ.ดร. มุขมง ดันติวงศ์, 245หน้า, ISBN 974-333-482-3.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับ
ครูอนุบาลโดยใช้วิธีการไตร่ตรองสารนิทัศน์ โดยการพัฒนาโปรแกรมฯ ประกอบด้วย 4 ชั้น คือ ชั้นที่ 1
เตรียมการ ชั้นที่ 2 สร้างโปรแกรมฯ ชั้นที่ 3 ทดลองใช้โปรแกรมฯ ชั้นที่ 4 ปรับปรุงโปรแกรมฯ กรณีศึกษา
คือ กลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ฐานวัฒนธรรมการสอนภาษาแบบธรรมชาติสองโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
การศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร และ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้เข้าร่วม
ในโปรแกรมฯ คือ ครูอนุบาลจำนวน 17 คนของโรงเรียนดังกล่าว ประเมินการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
ด้วยแบบประเมินพฤติกรรมการสอนที่สะท้อนหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติของครูอนุบาล และ
ประเมินความพึงพอใจของครูและผู้บริหารด้วยแบบสัมภาษณ์

ผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ พบว่า 1) หลังการใช้โปรแกรมฯ ครูทั้งหมดมีพฤติกรรมการสอนที่
สะท้อนหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติ อยู่ในระดับ 3 ขึ้นไปทุกรายการ 2) ครูทั้งหมดมีพฤติกรรมการ
สอนที่สะท้อนหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติ สูงขึ้นอย่างน้อยหนึ่งระดับใน 16 รายการ จาก 20 ราย
การ เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินในระยะเริ่มการปฏิบัติงานกับหลังการใช้โปรแกรมฯ 3) ครูและผู้
บริหารทั้งหมดมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการใช้โปรแกรมฯอยู่ในระดับมาก

โปรแกรมฯที่ปรับปรุงแล้วประกอบด้วย แนวคิด หลักการ ความมุ่งหมาย เนื้อหา การดำเนินการ
ใช้โปรแกรมฯ และการประเมินผล การพัฒนาครูเริ่มจากระยะที่ 1 เตรียมการปฏิบัติงาน ระยะที่ 2 เริ่ม
การปฏิบัติงาน ระยะที่ 3 พัฒนางาน ระยะที่ 4 สรุปการปฏิบัติงาน กระบวนการเรียนรู้ของครูเริ่มจากการ
แลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับการสอน การเก็บรวบรวมสารนิทัศน์ การไตร่ตรองสะท้อนความ
คิด การปฏิบัติที่สะท้อนการก่อรูปความรู้ความเข้าใจ ระยะเวลาที่ใช้ในโปรแกรมฯ ไม่ต่ำกว่า 24 สัปดาห์
ลักษณะเด่นของโปรแกรมฯ คือ เน้นให้ครูเป็นผู้สรรค์สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกันใน
กลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้การสอนภาษาแบบธรรมชาติ

ภาควิชา ประถมศึกษา

สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย

ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิติติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

3971832127 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEYWORD: WHOLE LANGUAGE / REFLECTIVE / DOCUMENTATION / PRESCHOOL / TEACHER DEVELOPMENT

SIRAPRAPA PONGTHAI : A DEVELOPMENT OF A WHOLE LANGUAGE INSTRUCTIONAL ENHANCEMENT PROGRAM FOR PRESCHOOL TEACHERS BY USING REFLECTIVE DOCUMENTATION METHOD. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. BOOSBONG TANTIWONG, Ed.D. 245 pp. ISBN 974-333-482-3.

The purpose of this study was to develop a Whole Language Instructional Enhancement Program for Preschool Teachers by Using Reflective Documentation Method. The program consisted of four phases, namely, preparation, construction, field testing, and revision. The case study was a learning community of 17 preschool teachers in two schools under the Office of the Private Education Commission, Bangkok Metropolis and the Office of the National Primary Education Commission, Bangkok Metropolis. Whole Language Instruction Implementation Profile for Preschool Teachers was used to assess the teacher performance. Teacher and administrator interviews were used to assess program satisfaction.

The findings of the study were as follows: 1) after the program, the teachers' instructional performance reflecting whole language principles were no less than level 3 in all aspects 2) after the program, the teachers' instructional performance reflecting whole language principles were improved by at least one level in 16 out of 20 aspects 3) all teachers and administrators viewed the program as most satisfactory.

The program consisted of concepts, principles, goal, content, implementation procedure, and evaluation. Whole language instructional improvement proceeded from phase1: preparation phase2: initial operation phase3: development phase4: conclusion. The teacher learning process started from sharing prior teaching experience, documentation, reflection, and re-constructed actions. Time requirement of program implementation was no less than 24 weeks. The prominent features of the program were teacher construction and re-construction of the body of knowledge and collaboration in learning community.

ภาควิชา	ประถมศึกษา	ลายมือชื่อนิสิต..... <i>Sirapapa Pongthai</i> .....
สาขาวิชา	การศึกษาปฐมวัย	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... <i>Boosbong Tantiwong</i> .....
ปีการศึกษา	2542	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือและการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุษบง ตันติวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้ข้อคิด คำแนะนำและพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบงกช อาจารย์ ดร.พัชรี ผลโยธิน และอาจารย์วิไล อิมสมบุญณ์ ซึ่งให้คำแนะนำและข้อคิดที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน อ่อนน้อม ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์สุกัญญา กาญจนกิจ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ดำเนินการตรวจสอบและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณเป็นพิเศษสำหรับอาจารย์ ดร. วรรณาท รักสกุลไทย ที่ได้กรุณาแนะนำให้ความรู้ที่เป็นแรงบันดาลใจในการวิจัยครั้งนี้ และเป็นกำลังใจมาโดยตลอดจนประสบความสำเร็จ กราบขอบพระคุณอาจารย์นฤมล เนียมหอม ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือในการวิจัยเกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ทำให้ได้รับความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคสนามกว้างขวางมากยิ่งขึ้น กราบขอบพระคุณผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนกรรณิศึกษาทุกท่าน ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ร่วมกันในครั้งนี้ อีกทั้งความร่วมมืออันดีเยี่ยมมาโดยตลอด กราบขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย และคุณแม่ใจ้ว รักสกุลไทย ที่กรุณามอบทุนเพื่อสนับสนุนการวิจัย ขอบคุณคุณเกษรี สุวรรณเรืองศรี คุณสุนิสา เสงส์สวัสดิ์ คุณอรพรรณ นุตרכתัญญ์ คุณณัฐณี ศรีเรือน คุณไฉรมา เครือเมฆ คุณเกศกาญจน์ คำชา และเพื่อน ที่ น้อง ภาคประถมศึกษา กัลยาณมิตรผู้ให้ความช่วยเหลือและกำลังใจมาโดยตลอด

เหนือสิ่งอื่นใด ลูกขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้ให้กำเนิด สนับสนุนด้านทุนทรัพย์ และให้กำลังใจที่ดีที่สุดแก่ลูก จนทำให้ลูกสามารถประสบความสำเร็จได้ในวันนี้

ศิริประภา พงศ์ไทย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
คำถามการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
ข้อตกลงเบื้องต้น	7
ข้อจำกัดของการวิจัย	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	8
วิธีดำเนินการวิจัย	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการไต่ตรองสารนิทัศน์	14
ความหมายและแนวคิดของการไต่ตรองสารนิทัศน์	14
คุณค่าและความสำคัญของการไต่ตรองสารนิทัศน์	15
รูปแบบของการไต่ตรองสารนิทัศน์	19
แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและโปรแกรมการสอน	21

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง(ต่อ)	
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและโปรแกรมการสอน	21
แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาครู	26
การสอนภาษาแบบธรรมชาติ	32
ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ	32
การสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับครูอนุบาล	37
การพัฒนาครูในการเผยแพร่แนวคิดกรรมการสอนภาษาแบบธรรมชาติ	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการไตร่ตรองสารนิทัศน์.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย	48
ขั้นที่ 1 เตรียมการ	50
ขั้นที่ 2 สร้างโปรแกรมฯ	51
ขั้นที่ 3 ทดลองใช้โปรแกรมฯ	59
การเลือกกรณีศึกษา	59
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	60
การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล	69
การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล	78
ขั้นที่ 4 ปรับปรุงโปรแกรมฯ	83
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	85
ตอนที่ 1 ผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ.....	85

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)	
ผลของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ	85
ผลของกระบวนการใช้โปรแกรมฯ	107
ตอนที่ 2 การปรับปรุงและนำเสนอโปรแกรมฯ.....	117
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	132
สรุปผลการวิจัย	133
อภิปรายผลการวิจัย	134
ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้	142
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย	144
รายการอ้างอิง	145
ภาคผนวก	152
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	153
ภาคผนวก ข ข้อมูลของกรณีศึกษา	154
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	180
ภาคผนวก ง สื่อประกอบโปรแกรมฯ	219
ประวัติผู้เขียน	245

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การตรวจตอบโปรแกรมส่งเสริมการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับ ครูอนุบาลโดยใช้วิธีการไต่ร่องสารนิทัศน์ก่อนการทดลองของ ผู้ทรงคุณวุฒิ	54
2	กรอบความคิดของแบบประเมินพฤติกรรมการสอนที่สะท้อนหลักการสอน แบบเด็กเป็นศูนย์กลางของครูอนุบาล	62
3	กรอบความคิดของแบบประเมินพฤติกรรมการสอนที่สะท้อนหลักการสอน ภาษาแบบธรรมชาติของครูอนุบาล	65
4	จำนวนครูตามระดับพฤติกรรมการสอนที่สะท้อนหลักการสอนภาษาแบบ ธรรมชาติในระยะเริ่มการปฏิบัติงานและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ.....	87
5	คะแนนรวมและจำนวนรายการพฤติกรรมที่เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 1 ระดับ เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินในระยะเริ่มการปฏิบัติงานและหลังการเข้าร่วม โปรแกรมฯ ของครูอนุบาล	89
6	การปรับปรุงโปรแกรมฯ จากข้อมูลที่ได้รับระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมฯ ...	117
7	จำนวนครูอนุบาลโรงเรียนสุโขทัย จำแนกตามข้อมูลด้านสถานภาพส่วนตัว...	157
8	จำนวนครูอนุบาลโรงเรียนสุโขทัย จำแนกตามข้อมูลด้านสถานภาพส่วนตัว....	165
9	คะแนนการประเมินพฤติกรรมการสอนที่สะท้อนหลักการสอนแบบเด็กเป็น ศูนย์กลางของครูอนุบาลโรงเรียนสุโขทัย	171
10	คะแนนการประเมินพฤติกรรมการสอนที่สะท้อนหลักการสอนแบบเด็กเป็น ศูนย์กลางของครูอนุบาลโรงเรียนสุโขทัย	174
11	คะแนนการประเมินพฤติกรรมการสอนที่สะท้อนหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ของครูอนุบาลโรงเรียนสุโขทัย	176
12	คะแนนการประเมินพฤติกรรมการสอนที่สะท้อนหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ของครูอนุบาลโรงเรียนสุโขทัย	178

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการสอนภาษา แบบธรรมชาติสำหรับครูอนุบาลโดยใช้วิธีการไตร่ตรองสารนิทัศน์	49
2	ส่วนประกอบของโปรแกรมส่งเสริมการสอนภาษาแบบธรรมชาติ สำหรับครูอนุบาลโดยใช้วิธีการไตร่ตรองสารนิทัศน์ก่อนการทดลอง	55
3	ขั้นตอนการปรับปรุงโปรแกรมส่งเสริมการสอนภาษาแบบธรรมชาติ สำหรับครูอนุบาลโดยใช้วิธีการไตร่ตรองสารนิทัศน์.....	84
4	วิธีการไตร่ตรองสารนิทัศน์ที่ส่งผลต่อการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ของครูอนุบาลตามระยะของแผนการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ	108
5	ส่วนประกอบของโปรแกรมส่งเสริมการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับ ครูอนุบาลโดยใช้วิธีการไตร่ตรองสารนิทัศน์หลังการทดลอง.....	124

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย